

ASCOMYCETEN OP BOSRANK

Kees Roobeek

Loop 21, 1852 JG Bergen NH

Roobeek, K. 2016. Ascomycetes on *Clematis vitalba*. Coolia 59(2): 79-80.

Three new ascomycetes for The Netherlands, all characteristic for Traveller's-joy (*Clematis vitalba*) are briefly described and illustrated: *Broomella vitalbae* (B. & Br.) Sacc., *Pleospora vitalbae* (de Not.) Berl. and *Rebentischia unicaudata* (B. & Br.) Sacc.

Bij lianen denkt men niet direct aan inheemse plantensoorten, maar er zijn wel degelijk soorten die deze naam verdienen. Een er van is de bosrank, *Clematis vitalba*, behorend tot de ranonkelfamilie, die met name langs bosranden dichte struwelen kan vormen samen met hop en minder forse lianen als bitterzoet. De bloemen van de bosrank zijn weinig opvallend, maar de vruchtpluizen des te meer (zie Figuur 1). In natuurlijke vegetaties is het voorkomen van de bosrank beperkt tot de kalkrijkere gronden, zoals die in Zuid-Limburg en het kalkrijke duindistrict.

Buiten het natuurlijke areaal vindt uitbreiding plaats in het stedelijke gebied. In Noord-Holland is dit duidelijk te zien in de recent verschenen provinciale plantenatlas (Ruitenbeek et al., 2014). In mijn woonplaats Bergen NH heeft de bosrank zich inmiddels op een tiental plaatsen gevestigd aan de randen van plantsoenen en villatuinen. In Ellis & Ellis staan enkele specifieke ascomyceten genoemd voor de bosrank. Een onderzoek op de mij bekende groeiplaatsen leverde een drietal van deze soorten op. Daar deze nieuw zijn voor Nederland volgen hieronder korte beschrijvingen en microscoopfoto's van de kenmerkende sporen van deze soorten.

Waarnemingen

In de winter 2014-2015 werden op een tiental locaties in Bergen NH en Alkmaar, allen binnen het stedelijke gebied, dode stengeldelen van de bosrank verzameld en thuis onder de stereoloep afgezocht op eventuele voorkomende ascomyceten. Op 9 van deze 10 plekken werd *Pleospora vitalbae* aangetroffen. *Rebentischia unicaudata* werd op vijf plaatsen gevonden en *Broomella vitalbae* op vier.

Broomella vitalbae (B. & Br.) Sacc.

De soorten van het geslacht *Broomella* zijn beperkt tot het plantengeslacht *Clematis*, waarvan alleen de bosrank in ons land inheems is. De donkerbruine perithecia van ca. 0,4 mm diameter, heb ik vooral aangetroffen in schors-spleten bij de knopen. Alle *Broomella*-soorten hebben vrij opvallende sporen met drie septen, waarvan alleen de twee middelste cellen zijn

Figuur 1. Vruchtpluis van de bosrank. (Foto: Kees Roobeek)

Figuur 2. *Broomella vitalbae*, asci en sporen in water. (Foto: Kees Roobeek)

Figuur 3a en 3b (onder). *Pleospora vitalbae*, asci en sporen in water. (Foto's: Kees Roobeek)

Figuur 4. *Rebentischia unicaudata*, asci en sporen in water. (Foto: Kees Roobeek)

gekleurd (Shoemaker et al., 1989). Bovendien hebben de sporen aan ieder eind een ongekleurde haar. Bij de door mij gevonden *B. vitalbae* met sporen van ca. $37 \times 8 \mu\text{m}$ (exclusief de haren) was er tussen de cellen echter weinig kleurverschil waarneembaar (zie Figuur 2).

***Pleospora vitalbae* (de Not.) Berl.**

Hiervan vond ik de zwarte perithecia van 0,3–0,5 mm diameter, ingebed in de schorsspleten. De sporen van $18\text{--}25 \times 7\text{--}9 \mu\text{m}$ zijn geelbruin met 5 dwarssepten en in de centrale cellen veelal 1 langssept (zie Figuur 3).

***Rebentischia unicaudata* (B. & Br.) Sacc.**

De bruine pseudothecia van 0,3–0,4 mm groeien in de schorsspleten rond de knopen. De sporen zijn iets knotsvormig, met 3 septen en met $23 \times 7,5 \mu\text{m}$ iets groter dan aangegeven door Ellis & Ellis. Aan het smalle einde zit een conisch draadvormig verlengd kleurloos aanhangsel. De twee centrale cellen zijn donker gekleurd (zie Figuur 4). Deze soort werd door mij eveneens aangetroffen op *Clematis montana* in onze achtertuin.

Bespreking

Deze voor bosrank specifieke soorten blijken redelijk algemeen voor te komen op deze voor Nederland recent gekoloniseerde groeiplaatsen. Met dit gegeven zullen deze soorten ook op andere plekken in ons land wel te verwachten zijn. Naast deze aan bosrank gebonden soorten werd op het verzamelde materiaal nog het Variabel gitklompje (*Gibberella pulicaris*) (5×), het Veranderlijk knapzakje (*Lophiostoma caulium*) (2×) en de Donkergrijze viltzwam (*Chaetosphaerella fusca*) (3×) aangetroffen.

Literatuur

- Ellis, M. B. & Ellis, J. P. 1997. Microfungi on Land Plants. The Richmond Publishing Co. Ltd.
- Ruitenbeek, W., Riet, B. van de & Visbeen, F. 2014. Atlas van de Noord-Hollandse flora. Landschap Noord-Holland.
- Shoemaker, R.A., Babcock, C.E. & Müller, E. 1989. A new *Broomella* with a *Truncatella* anamorph on clematis. Sydowia 41: 308–313.

